

Användning av cykel- och mopedhjälms 2019

NTF RAPPORT 2019:4

Resultat från NTF:s mätning av cykel- och mopedhjälmsanvändning 2019

SÄKER TRAFIK

Förord

NTF är en fri, självständig och idéburen organisation som arbetar för en säker trafik. NTF arbetar på ideell och demokratisk grund genom folkrörelser, organisationer, samhällsinstitutioner, företag och enskilda. En av NTF:s viktigaste verksamheter är nationella projekt, projekt som delar av eller hela NTF-organisationen är delaktig i, ofta tillsammans med någon eller flera medlemsorganisationer.

Ett nationellt projekt som genomförts under år 2019 är projektet "Mätningar inför etappmålet 2020", där mätning av cykelhjelms- och mopedhjelmsanvändning ingått. Även mätning av bältesanvändning och hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet har ingått i projektet. I denna rapport, NTF rapport 2019:4, redovisas resultaten från mätning av cykel- och mopedhjelmsanvändning. I NTF rapport 2019:5 redovisas resultaten för användningen av bilbälte. Mätningar av hastighetsefterlevnad på det kommunala vägnätet följer upp indikatorn "Andel trafikarbete inom hastighetsgräns, kommunalt vägnät" som ingår i det nationella målstyrningsarbetet, och presenteras i en egen rapport från VTI.

Projektet är finansierat av Trafikverkets Stöd till ideella organisationer.

Arbetet i projektet har koordinerats av en nationell projektledare. Samtliga lokala NTF-organisationer har medverkat och ansvarat för genomförandet av mätningarna på fältet samt leverans av resultat till nationell projektledare.

Stort tack till alla som genomfört observationerna ute på fältet!

Solna, november 2019

Agneta Berlin, Projektledare

Kontakt

agneta.berlin@ntf.se

katarina.bokstrom@ntf.se

www.ntf.se

Innehåll

Sammanfattning.....	4
1 Bakgrund	4
2 Syfte	4
3 Metod	4
4 Resultat.....	4
4.1 Cykelhjälm användning	5
4.2 Mopedhjälm användning	7
5 Sammanfattande diskussion och slutsatser	7
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län	8

Sammanfattning

Resultat från NTF:s mätningar av hjälmanvändning år 2019 visar att 48 procent av cyklisterna använder hjälm och 96 procent av mopedisterna. Mätningen är gjord i landets samtliga 290 kommuner under perioden 15 april - 15 juni. Resultaten har spridits nationellt genom pressmeddelande och lokalt genom lokala pressmeddelanden samt direkt till berörda personer inom kommuner och andra organisationer.

1 Bakgrund

För att nå etappmålen år 2020 om maximalt 220 dödade och 4 100 allvarligt skadade i vägtrafiken måste aktörerna inom trafiksäkerhetsområdet samverka. Målstyrning präglar det nationella samarbetet mellan myndigheter, organisationer och andra aktörer genom att konkreta, verksamhetsnära mål formuleras och följs upp regelbundet. NTF:s långa och breda erfarenhet av trafiksäkerhetsarbete lägger grunden för att kunna samla in ett omfattande datamaterial som visar på aktuell status inom ett antal trafiksäkerhetsområden. Genom denna insats erhålls en beskrivning av nuläget inom viktiga trafiksäkerhetsområden och kan på så sätt tjäna som utgångspunkt för analyser och åtgärder i syfte att nå etappmålen år 2020. Från och med år 2012 har NTF gjort mätningar av cykelhjälm-användningen i landets samtliga kommuner. Mopedhjälm-användning har följts upp i landets alla kommuner sedan år 2013.

2 Syfte

Syftet med detta delprojekt har varit att genom observationsstudier i alla Sveriges kommuner, ge kommuner och andra intressenter en övergripande bild av cykelhjälm-användningens och mopedhjälm-användningens storlek. Mätresultaten kan, utöver att ge en nulägesbeskrivning, dels utgöra underlag för planering av kommande verksamhet, dels bli ett underlag för hur det framtida trafiksäkerhetsarbetet ska fokuseras för att ambitionen mot etappmålen år 2020 ska kunna infrias.

3 Metod

Observationsundersökningen av cyklisters och mopedisters hjälmanvändning genomförs i landets 290 kommuner. Cyklisters och mopedisters observeras under 3 timmar i respektive kommun på samma platser och tidpunkter som använts i tidigare års mätningar, det vill säga längs utpekade cykelstråk och utanför grundskolor. I möjligaste mån är det också samma mätpersonal som genomför observationerna. På cykelstråken är det främst cykelhjälm-användningen bland vuxna som observeras och vid grundskolorna barn i åldrarna 7 - 15 år.

4 Resultat

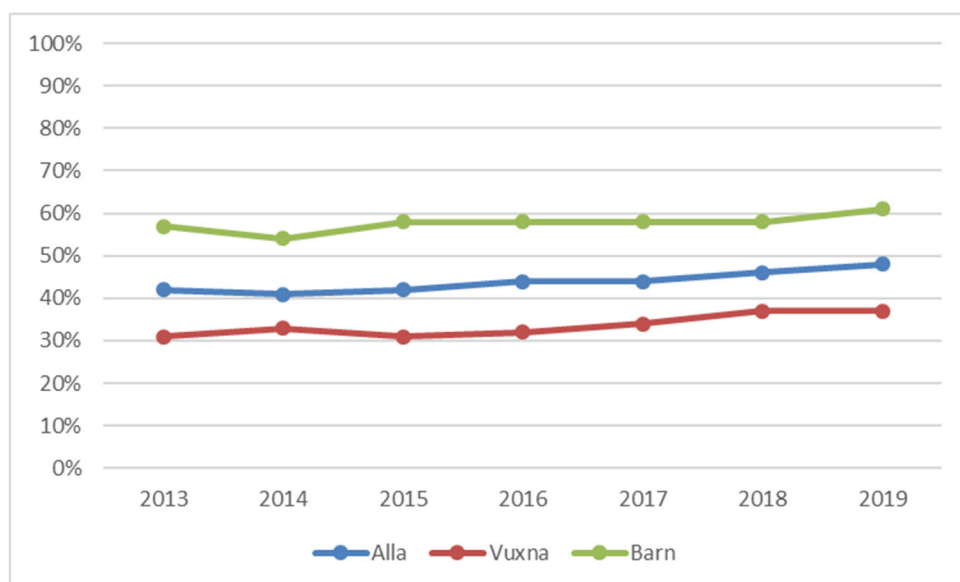
Mätningarna av cykel- och mopedhjälm-användningen år 2019 genomfördes i samtliga 290 kommuner. I Tanums kommun saknas resultat för cykelhjälm-användning bland vuxna, eftersom ingen vuxen cyklist observerades. Den totala cykelhjälm-användningen i NTF:s mätning är 48 procent, vilket är en ökning med två procentenheter jämfört med år 2018. Mopedhjälm-användningen är 95 procent, vilket är en minskning med två procentenheter jämfört med år 2018.

Resultaten har presenterats tillsammans med de nationella målen för hjälmanvändning år 2020, som för cykelhjälm är 70 procent och för mopedhjälm 99 procent. Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen, räddningstjänst, landsting och regioner samt övriga intressenter har fått ta del av resultaten. NTF har i flera kommuner fått en djupare diskussion kring mätresultaten. Allmänheten har fått ta del av mätresultaten genom mediala aktiviteter.

Totala antalet observationer år 2019 var 111 969 cyklister, varav 47 725 barn, och 7 469 mopedister. Antalet observationer är något färre än år 2018.

4.1 Cykelhjälsanvändning

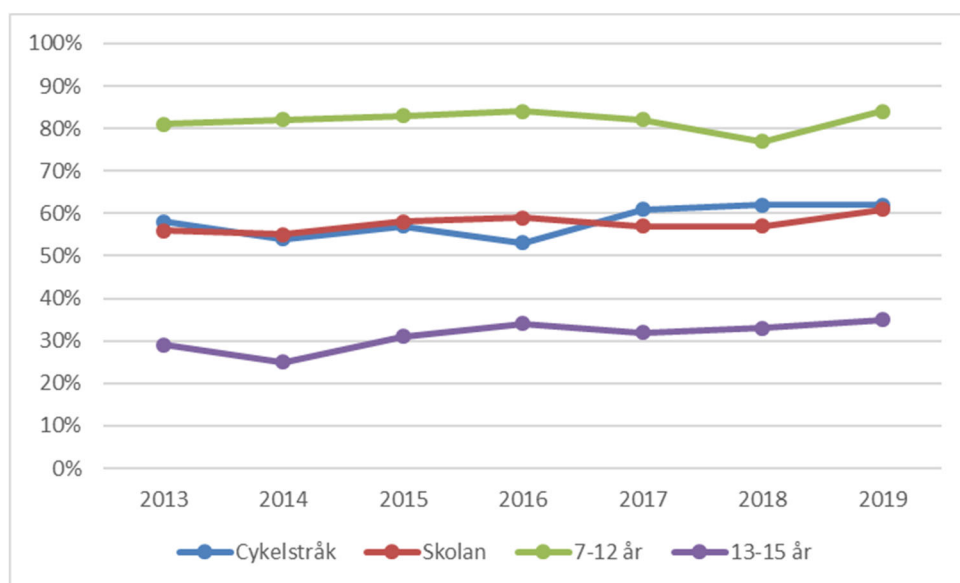
Den totala cykelhjälsanvändningen i Sverige har sakta ökat sedan år 2014, se Figur 1. År 2019 visar mätningen att totalt använde 48 procent cykelhjälm. Hjälsanvändningen bland cyklande barn var 61 procent, vilket är tre procentenheter högre än de senaste fyra åren. Bland vuxna cyklister var det 37 procent som använde cykelhjälm, vilket ligger i samma nivå som 2018.

Figur 1. Cykelhjälsanvändningen 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

På cykelstråk använde 38 procent av de vuxna cykelhjälm. Av männen var det 37 procent och av kvinnorna 39 procent. Bland äldre på cykelstråk var cykelhjälsanvändningen totalt 31 procent. Bland äldre var hjälsanvändningen högre bland kvinnorna, 35 procent, jämfört med bland männen, 27 procent.

Bland barnen var cykelhjälsanvändningen något litet högre i observationer genomförda på cykelstråk (62 %) jämfört med i skolan (61 %), se Figur 2. Användningen av cykelhjälm varierar mycket i olika åldersgrupper. Bland barn 7–12 år i skolan var användningen 84 procent, vilket är den högsta användningsgraden sedan år 2016 och betydligt högre än år 2018. Bland tonåringarna 13–15 år i skolan, använde 35 procent cykelhjälm, vilket också var högre än under tidigare år. Hjälsanvändningen bland 7–12 åringarna var något högre bland flickorna (86 %) än bland pojkarna (83 %). Bland tonåringarna var det lika stor andel flickor som pojkar som använde hjälm, nämligen 35 procent.

Figur 2. Cykelhjälmsanvändningen bland barn 2013–2019.

De geografiska skillnaderna är stora; högst var användningen i Stockholms län med 75 procent och lägst användning fanns i Kronobergs län med 27 procent, se Tabell 1. I Bilaga 1 finns figurer över cykelhjälmsanvändningen totalt samt bland barn och vuxna i varje län.

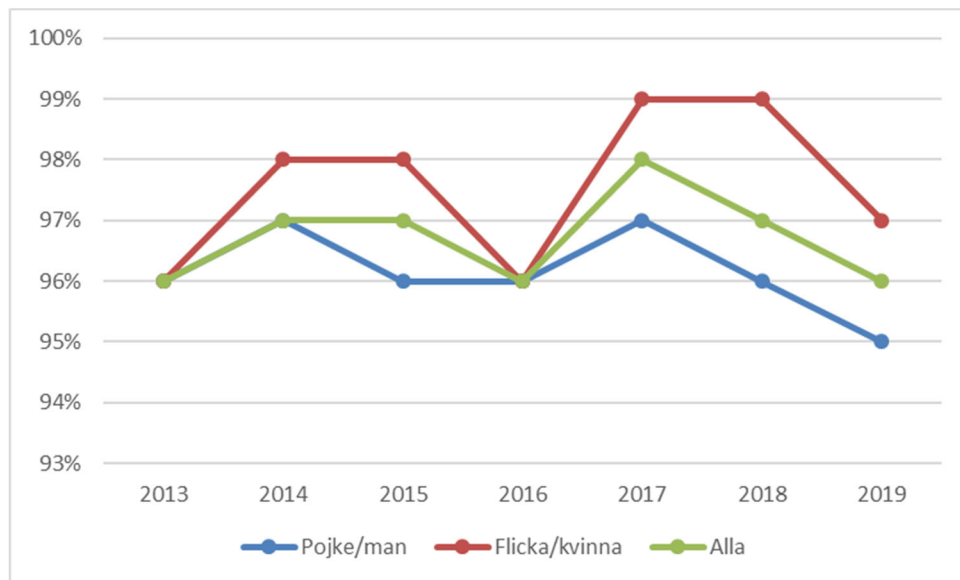
Tabell 1 Cykelhjälmsanvändning bland alla cyklister, barn och vuxna för respektive län.

Län	Alla	Barn	Vuxna
Hela Sverige	48 %	61 %	37 %
Stockholm	75 %	82 %	74 %
Jämtland	65 %	76 %	45 %
Västernorrland	63 %	70 %	48 %
Väst (del av Västra Götaland)	59 %	70 %	52 %
Dalarna	54 %	65 %	39 %
Halland	52 %	68 %	36 %
Norrbottnen	51 %	63 %	27 %
Blekinge	51 %	62 %	24 %
Kalmar	48 %	56 %	39 %
Jönköping	47 %	63 %	30 %
Gotland	44 %	47 %	37 %
Sörmland	43 %	50 %	34 %
Västerbotten	42 %	75 %	32 %
Uppsala	41 %	56 %	33 %
Fyrbodal (del av Västra Götaland)	40 %	62 %	26 %
Gävleborg	40 %	58 %	20 %
Skåne	38 %	60 %	21 %
Örebro	36 %	48 %	27 %
Västmanland	35 %	58 %	21 %
Skaraborg (del av Västra Götaland)	34 %	44 %	22 %
Östergötland	33 %	49 %	23 %
Värmland	29 %	47 %	17 %
Kronoberg	27 %	39 %	19 %

4.2 Mopedhjälmsanvändning

Användningen av moped hjälm totalt har under mätperioden 2013 – 2019 legat på 96 - 98 procent, se Figur 3. År 2019 visar mätningen en minskning med en procentenhet jämfört med år 2018. Mätningen visar att 96 procent använde moped hjälm. Användningen var högre bland flickor och kvinnor än bland pojkar och män.

Det finns geografiska skillnaderna även vad gäller mopedhjälmsanvändningen. I flera län är användningen 100-procentig. I Stockholms län använde 87 procent moped hjälm, vilket är den lägsta observerade användningen i landet.

Figur 3. Mopedhjälmsanvändningen 2013–2019, totalt och könsuppdelat.

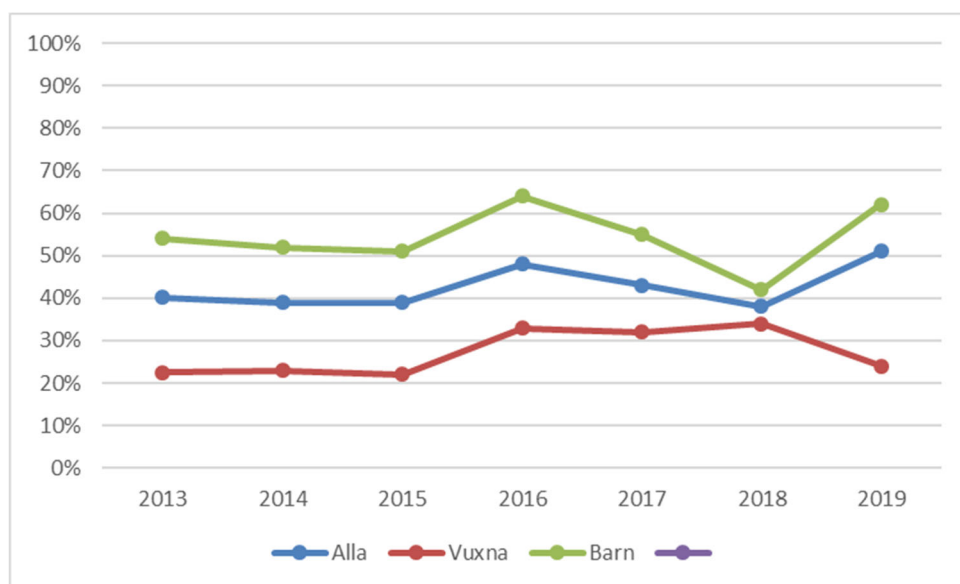
5 Sammanfattande diskussion och slutsatser

NTF har gjort mätningar av cykelhjälmsanvändningen sedan år 2009. År 2012 gjordes mätningarna för första gången i samtliga kommuner. År 2013 började man också göra mätningar av mopedhjälmsanvändningen i samtliga kommuner. Glädjande i årets mätning är att den totala användningen bland barn har ökat så mycket som tre procentenheter sedan förra året. Den totala användningen bland både vuxna och barn har ökat med två procentenheter. Bland både barn och vuxna var det 48 procent som använde hjälm, bland barn var det 61 procent och bland vuxna var det 37 procent. Det är långt kvar till det nationella målet på 70 procent, men ett tydligt steg i rätt riktning.

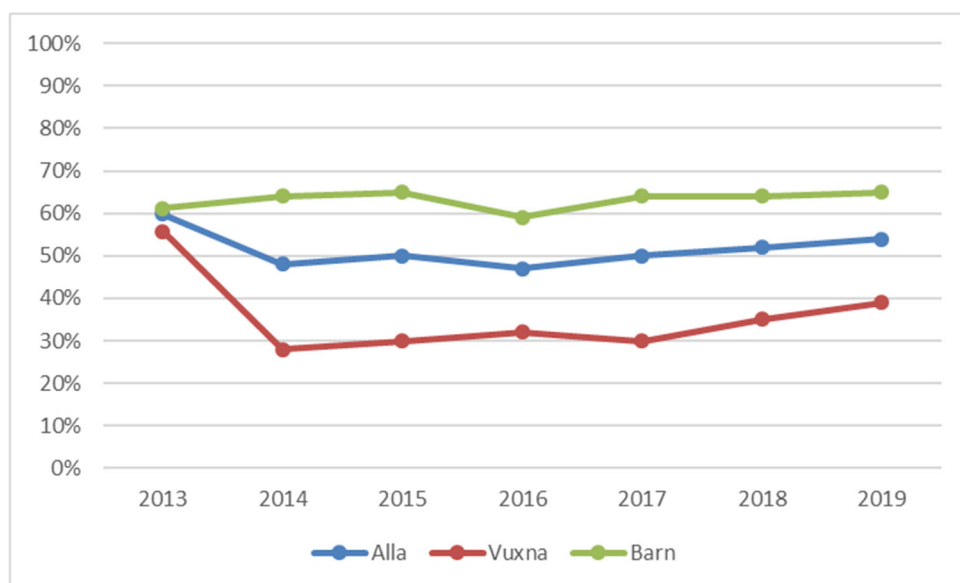
Politiker och tjänstemän i kommunerna, polisen och andra intresserade uppskattar att få tillgång till mätresultaten, även om observationerna ibland är få i mindre kommuner. Det är flera kommuner som framfört önskemål om att träffa andra kommuner för att diskutera mätresultaten och vad man ska göra för att förbättra dem. Den totala cykelhjälmsanvändningen ökar över tid men i förhållande till det nationella målet går det för långsamt. För att öka användningen krävs en massiv insats för att påverka individer att börja använda hjälm. Den lag vi idag har kring cykelhjälmsanvändning som omfattar barn under 15 år borde utvidgas och omfatta alla cyklister. I annat fall måste stora informations- och kunskapshöjande insatser vidtas för att öka den frivilliga cykelhjälmsanvändningen.

Mopedhjälmsanvändningen pendlar över åren mellan 96 procent och 98 procent. Oroväckande är att 2019 är andra året i rad som hjälmanvändningen minskar. Det nationella målet är 99 procent och det är tydligt att även här behöver en insats göras för att påverka individer att använda hjälm.

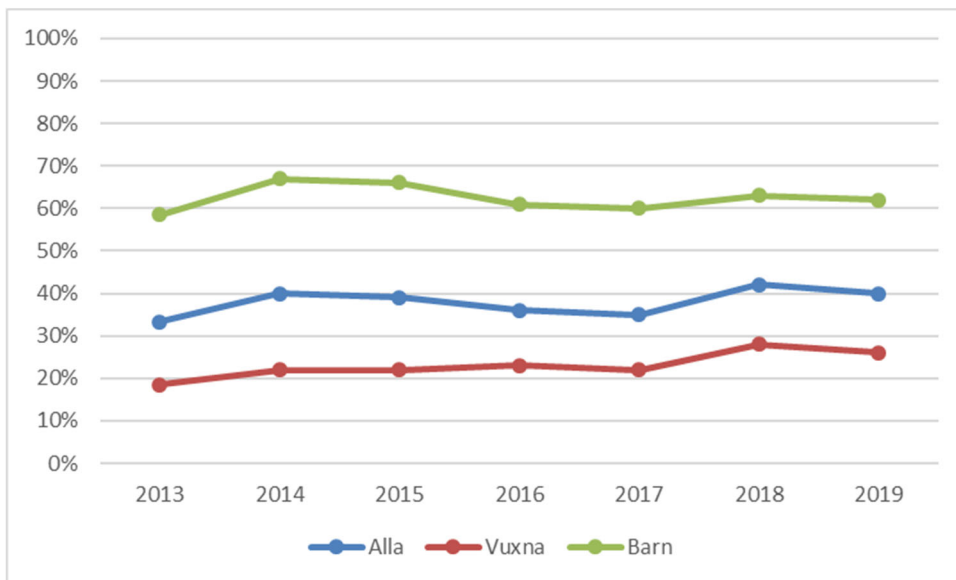
Bilaga 1 – Cykelhjälm användning i Sveriges län

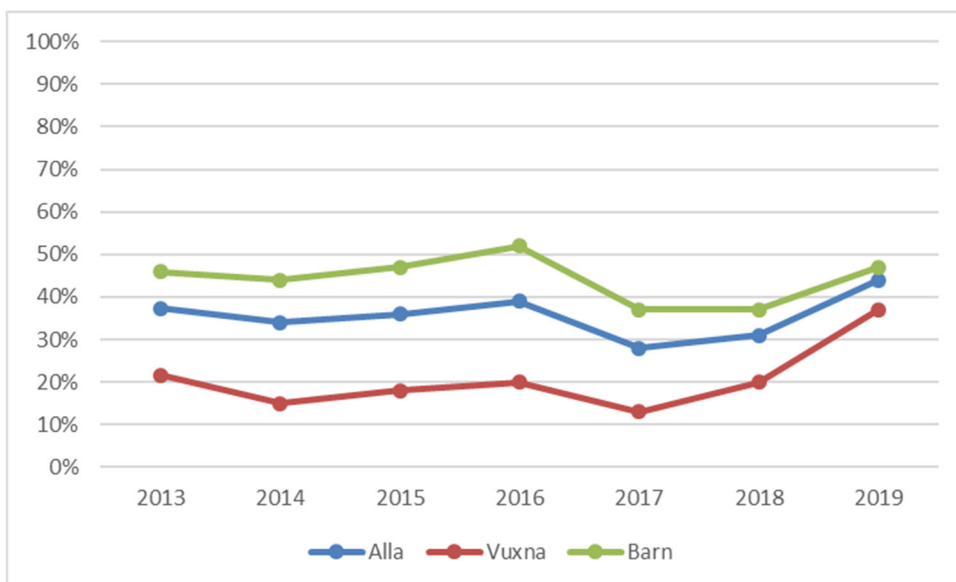
Figur 4. Cykelhjälm användningen i **Blekinge län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

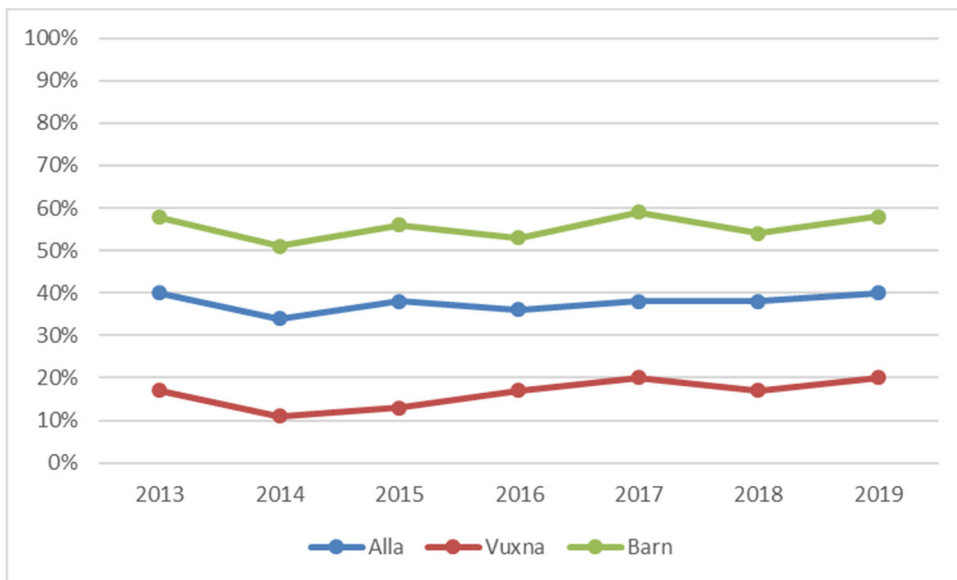
Figur 5. Cykelhjälm användningen i **Dalarnas län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

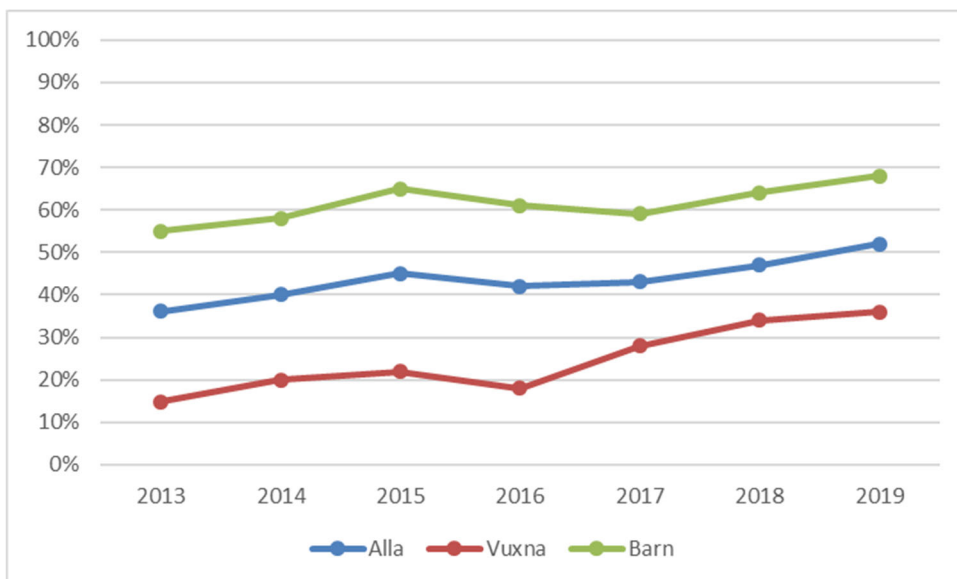
Figur 6. Cykelhjälsanvändningen i Fyrbodalen (del av Västra Götalands län) 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

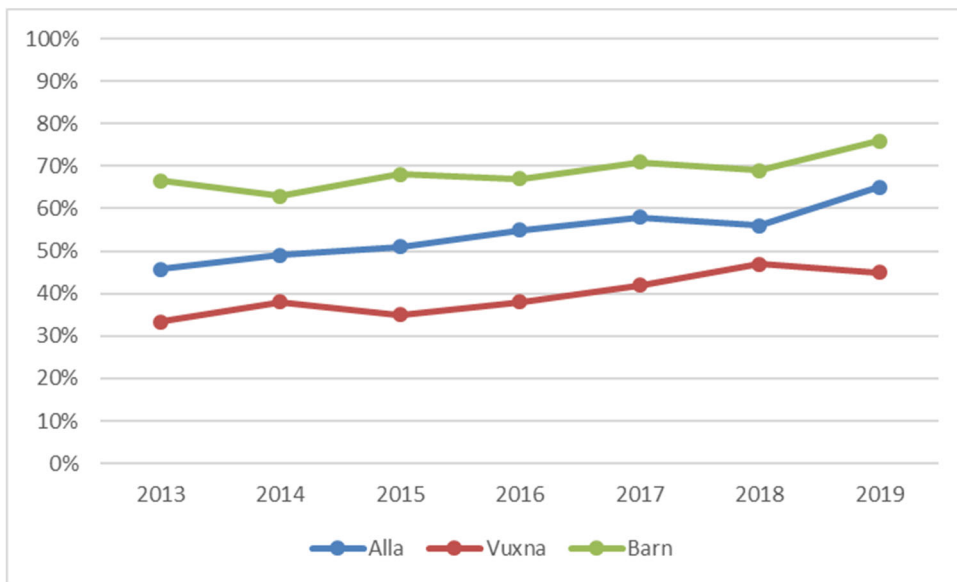
Figur 7. Cykelhjälsanvändningen i Gotlands län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

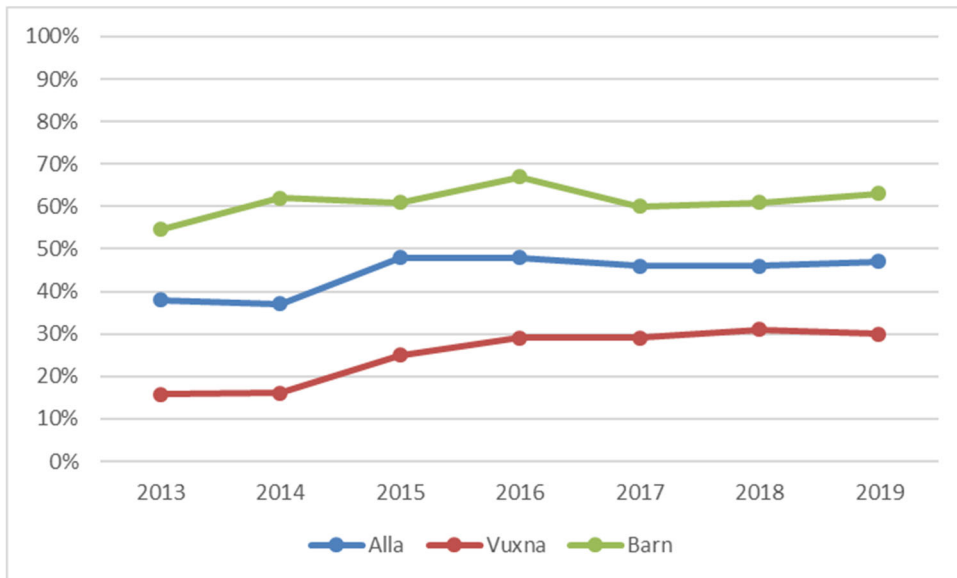
Figur 8. Cykelhjälm användningen i Gävleborgs län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

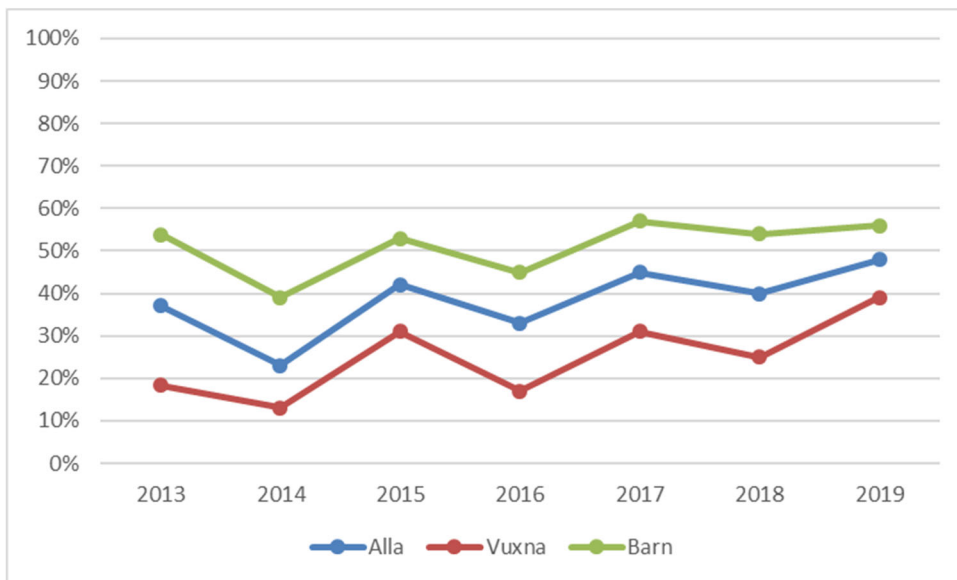
Figur 9. Cykelhjälm användningen i Hallands län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

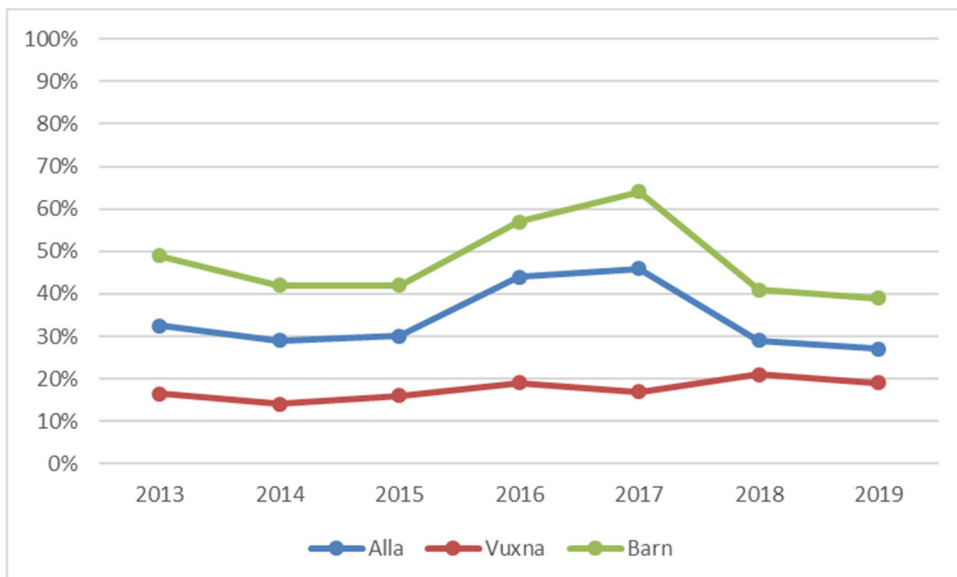
Figur 10. Cykelhjälm användningen i **Jämtlands län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

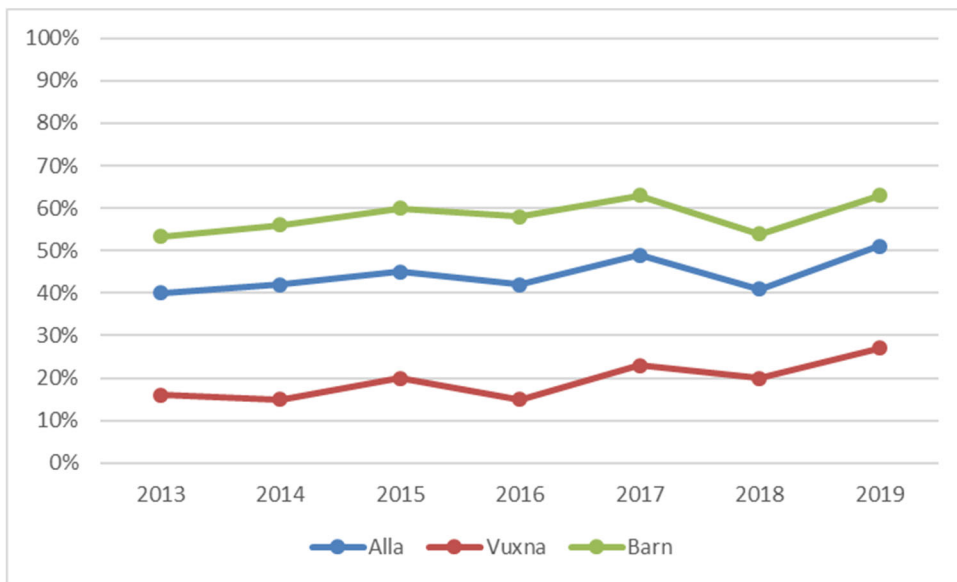
Figur 11. Cykelhjälm användningen i **Jönköpings län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

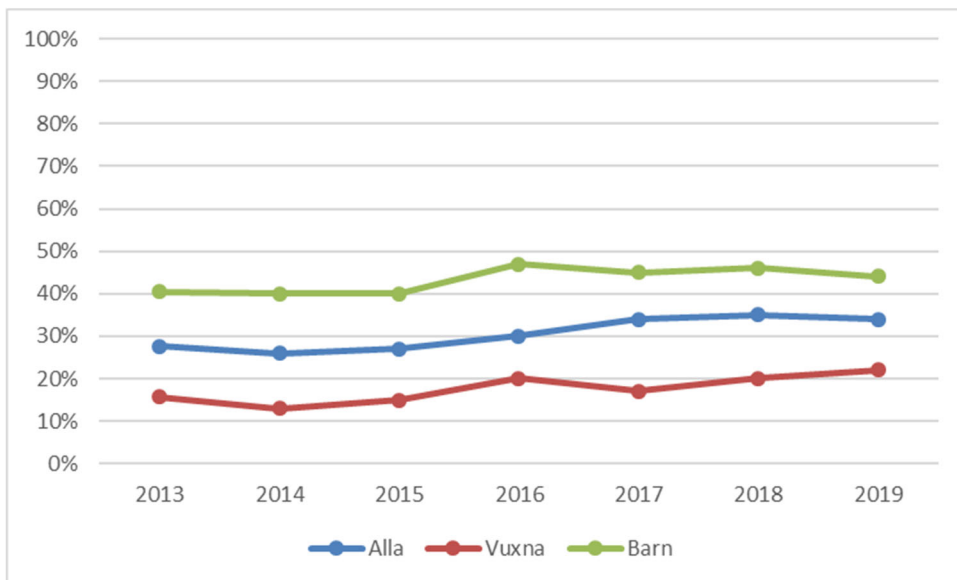
Figur 12. Cykelhjälmansvändningen i **Kalmar län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

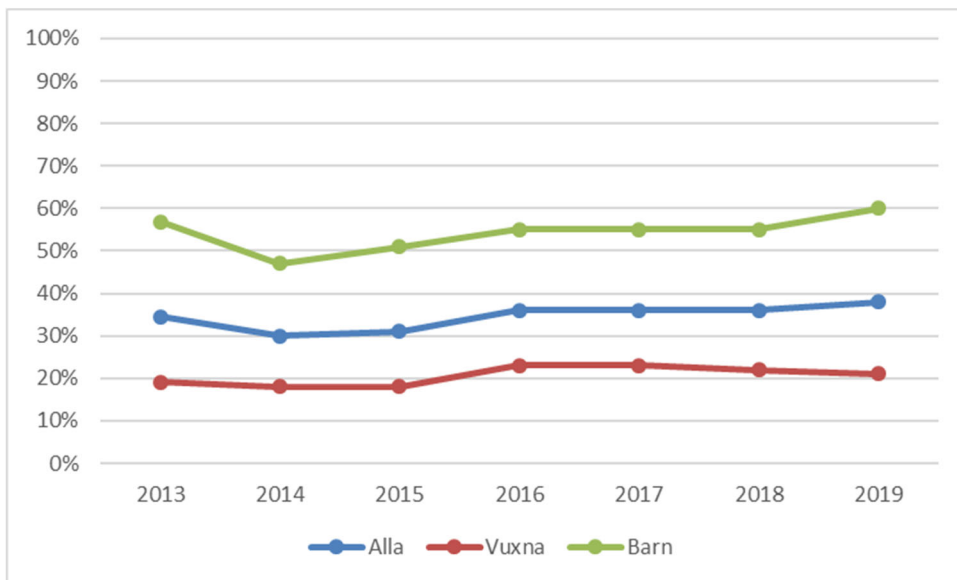
Figur 13. Cykelhjälmansvändningen i **Kronobergs län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

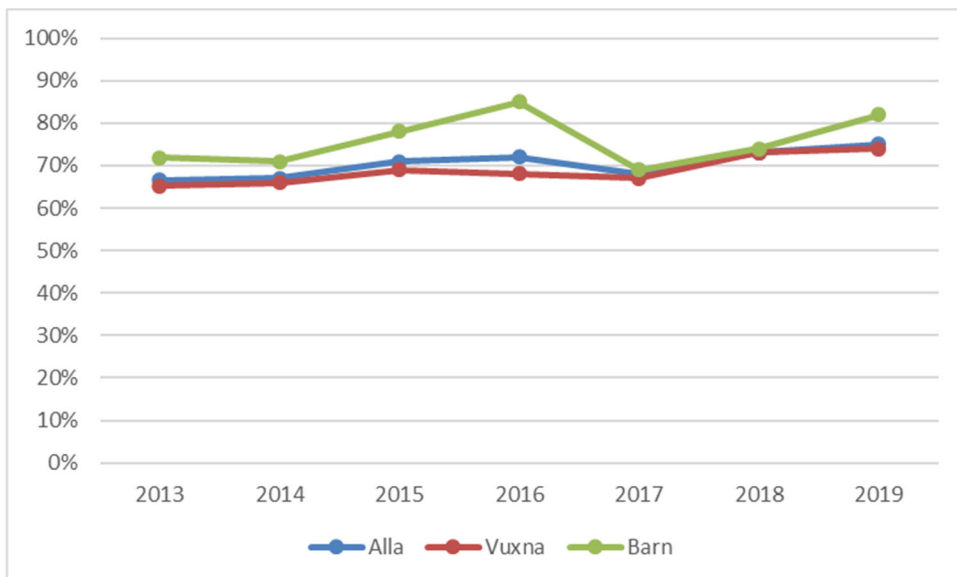
Figur 14. Cykelhjälmansvändningen i **Norrbottens län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

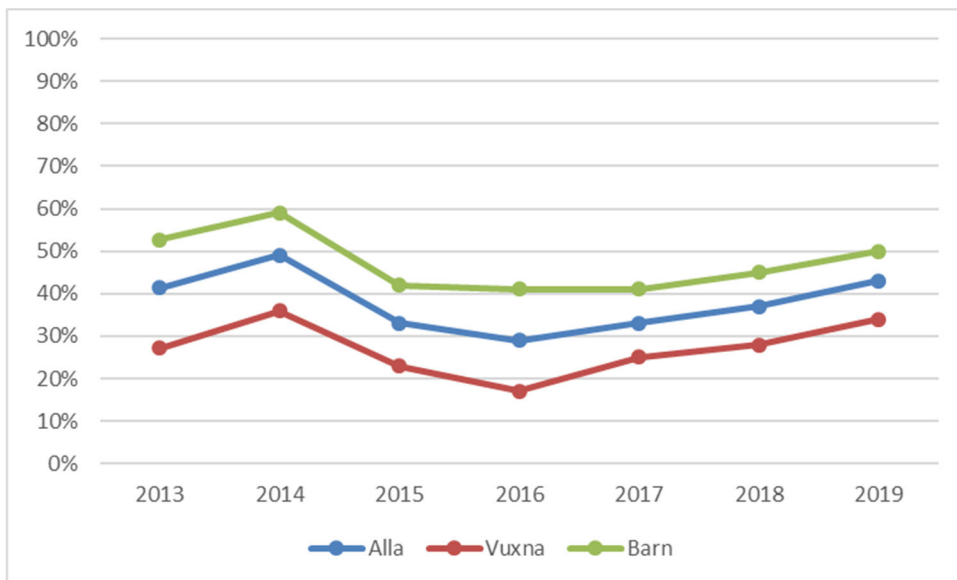
Figur 15. Cykelhjälmansvändningen i **Skaraborg (del av Västra Götalands län)** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

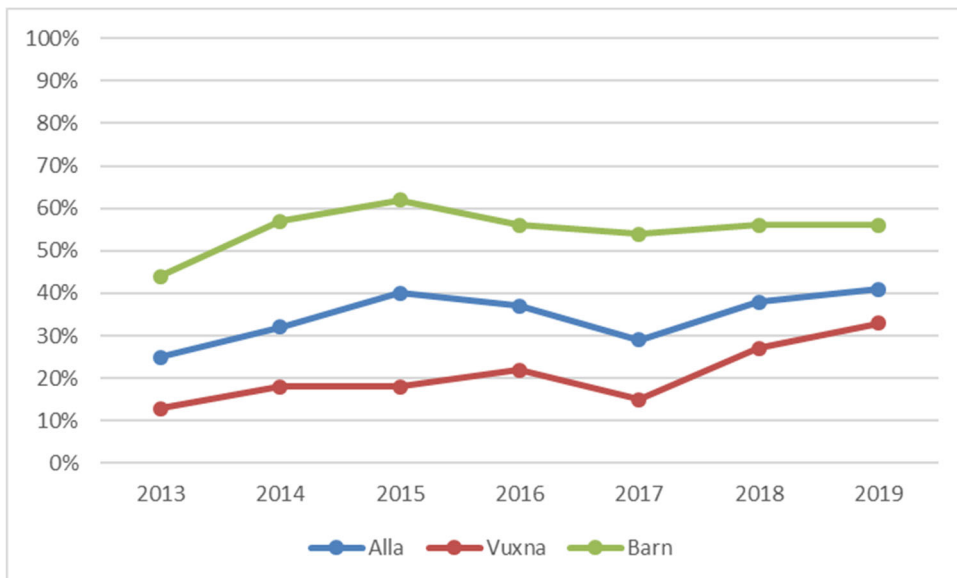
Figur 16. Cykelhjälmansvändningen i **Skåne län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

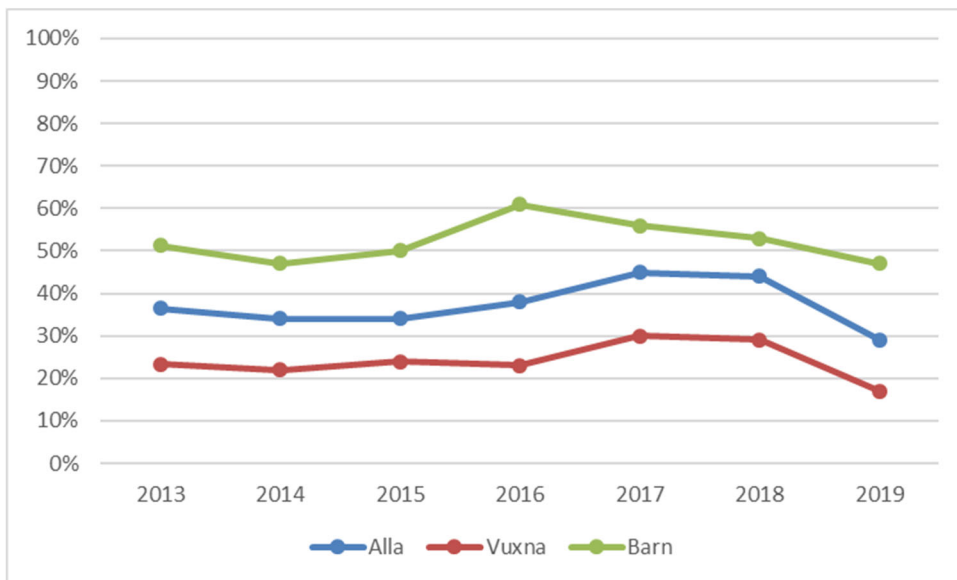
Figur 17. Cykelhjälmansvändningen i **Stockholms län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

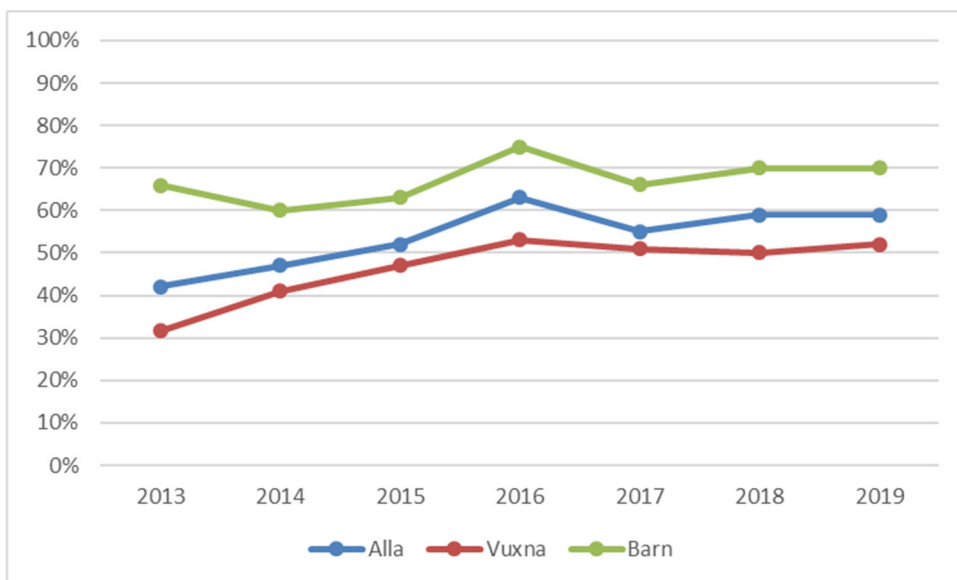
Figur 18. Cykelhjälmansvändningen i **Södermanlands län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

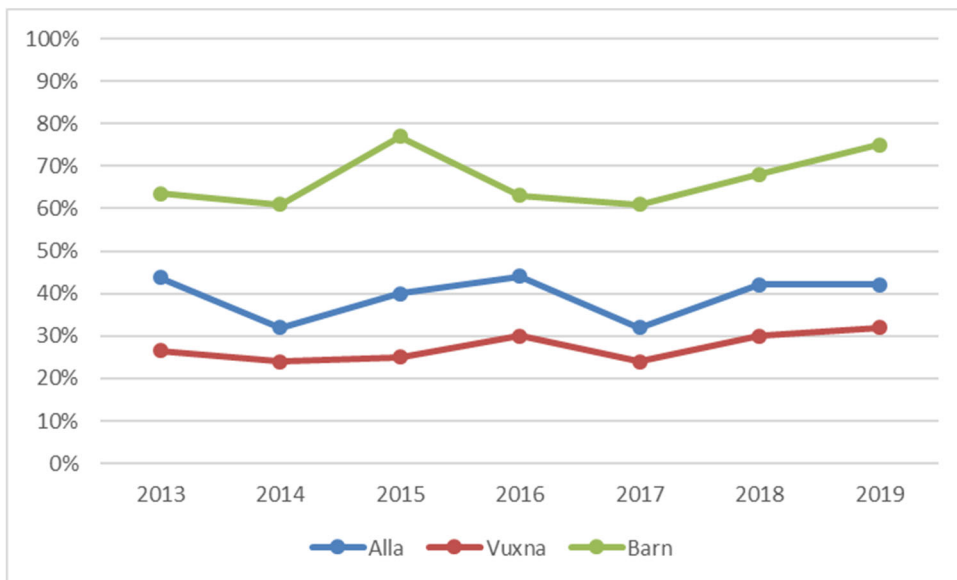
Figur 19. Cykelhjälmansvändningen i **Uppsala län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

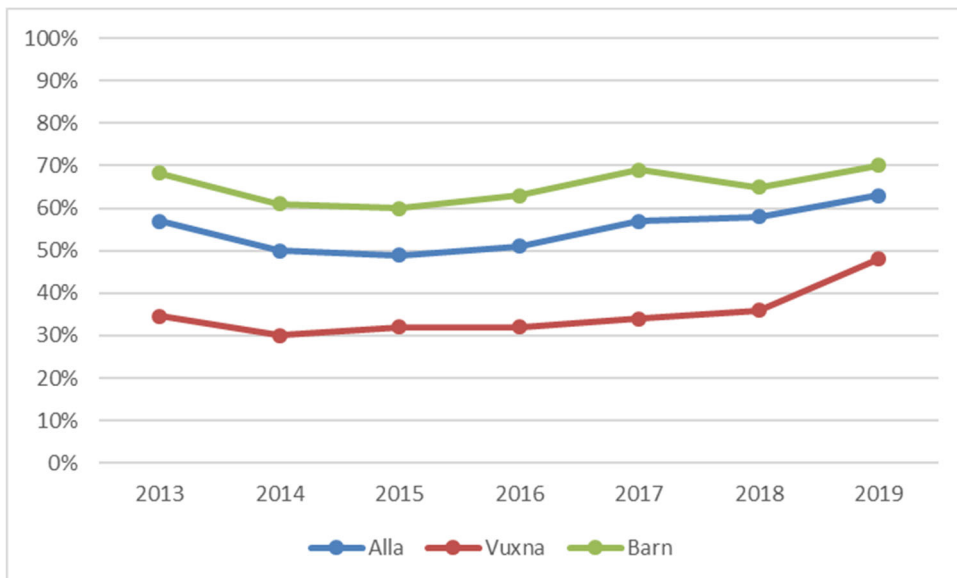
Figur 20. Cykelhjälm användningen i Värmlands län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

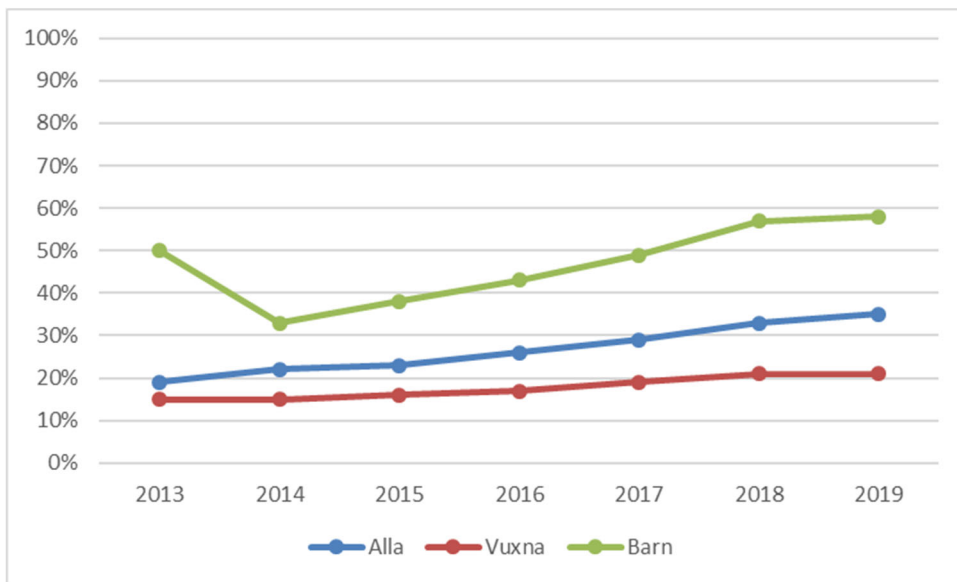
Figur 21. Cykelhjälm användningen i Väst (del av Västra Götalands län) 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

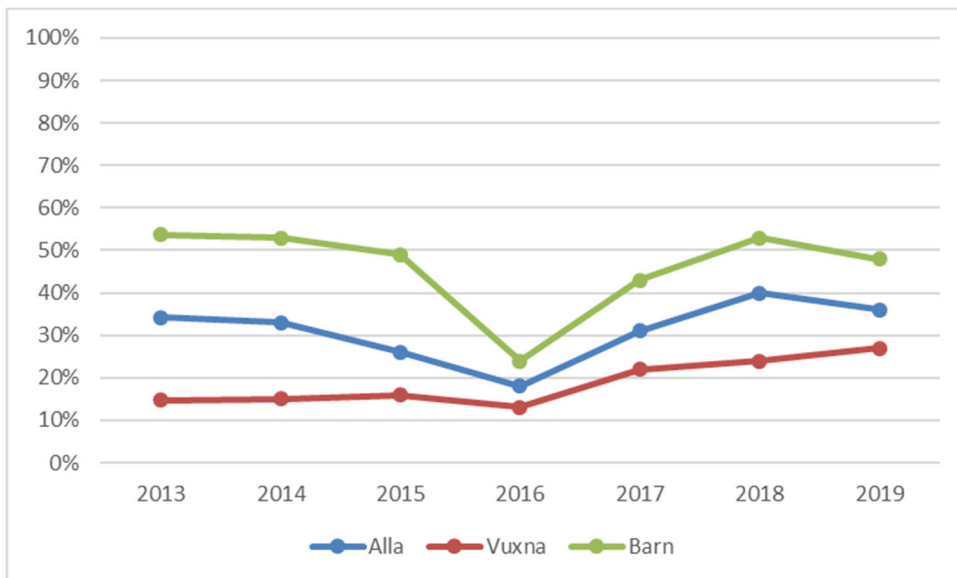
Figur 22. Cykelhjälmansvändningen i **Västerbottens län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

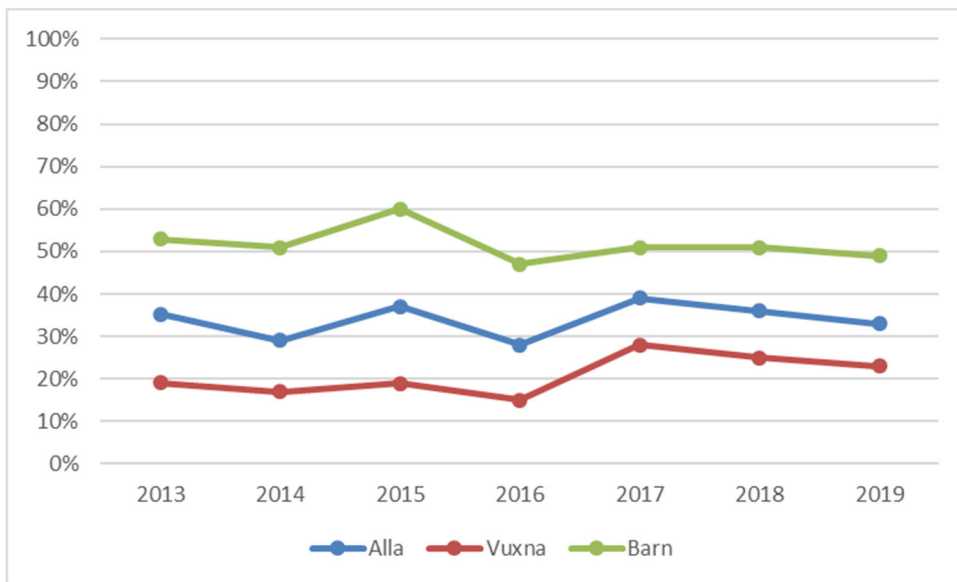
Figur 23. Cykelhjälmansvändningen i **Västernorrlands län** 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 24. Cykelhjälm användningen i Västmanlands län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 25. Cykelhjälm användningen i Örebro län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Figur 26. Cykelhjälm användningen i Östergötlands län 2013–2019, totalt och fördelat på vuxna och barn.

Kontakta oss lokalt

Blekinge: blekinge.ntf.se
Dalarna: dalarna.ntf.se
FyrBoDal: fyrbodol.ntf.se
Gotland: gotland.ntf.se
Gävleborg: gavleborg.ntf.se
Halland: halland.ntf.se
Jämtland: jamtland.ntf.se
Jönköping: jonkoping.ntf.se
Kalmar: kalmar.ntf.se
Kronoberg: kronoberg.ntf.se
Norrbotten: norrboten.ntf.se
Skaraborg: skaraborg.ntf.se
Skåne: skane.ntf.se
Stockholm: stockholm.ntf.se
Sörmland: sormland.ntf.se
Uppsala: [uppsala.ntf.se](http:// uppsala.ntf.se)
Värmland: varmland.ntf.se
Väst: vast.ntf.se
Västerbotten: vasterbotten.ntf.se
Västernorrland: vasternorrlanl.ntf.se
Västmanland: vastmanland.ntf.se
Örebro: orebro.ntf.se
Östergötland: ostergotland.ntf.se

SÄKER TRAFIK

